

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izdaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 K, pol leta 2 K in za četril leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoš, Makovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5, — Rokopisi se ne vračajo, — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije, za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglaase primeren popust, Inserati se sprejemajo do srede s jutraj, — Ne zaprte reklamacije so poštnine proste.

Zopet izkoriščanje našega kmeta.

Že pri prodaji sena so skušali mnogi prekupei in mešetarji oškodovati našega kmeta s tem, da so mu za lepo in zdravo letošnje seno ponujali tako sramotne cene, da bi bili skoraj samo stroški pridelovanja sena plačani. Oni izkoriščevalci, ki vedo za slab gospodarski položaj posameznih kmetov, vedo vsako ugodno priliko izrabiti in navadno takoj zaarajo dotično blago pri kmetu, da on potem ne more z drugimi skleniti ugodnejše kupčije. Ravno zadnji čas gre hudo za denar. Živine ima kmet letos malo na prodaj, ranega sadja tudi ni mnogo; radi tega se skuša prodati poznejše jesenske pridelke, da se z aro ali predujmom zamaši razne luknje na davkariji, pri posojilnici in drugod.

Vinski pridelok obeta biti letos, posebno tam, kjer ni bilo toče, ugoden glede na kakovost in količino. Tudi slive, kjer jih ni pomorila suša, bodo bogato obrodile. Ta dva pridelka sta letos edino upanje za kmeta. Vinske cene bodo gotovo zelo ugodne, ker kapljica ne bo ravno slaba; pa tudi v kletih se nahaja sedaj že jako malo dobrega vina. Slive bodo ravno tako imele najbrž lepo ceno.

Vinski prekupei in zakotni žganjarji že sedaj hodijo po naših krajih in „kupujejo“ vino, ki se bo še-le pridelalo, zaarajo pri kmetih slive, ki dobivajo še komaj prvo barvo.

Pa kako se te kupčije sklepajo? Kmet nujno rabi denar, mešetar pa ima poželjenje po lastnem dobičku. Zviti kot vedno, slikajo ti ljudje kmetu, da vino ne bo imelo posebno izborne cene, strahijo celo z vinskim davkom, slive pa da itak ne bodo kaj prida, ker jih je suša pokvarila. Za vino obljubujejo mešetarji sedaj samo 20 do 28 vin. za liter, za slive pa 20 do 24 K za štirtinjak.

To so tako sramotne cene, da nikakor ne odgovarjajo sedanjim razmeram. In vendar se je v Slov. goricah sklenilo že več kupčij za to ceno. Mešetar ponuja kmetu 50 do 100 K kot predujem za vino ali slive, in ker je ta v sili, se posluži te prilike in prodaja vnaprej svoje vino in slive. Za več stotakov je oškodovan s tako prerano kupčijo ubogi kmet. Preku-

pec pa se smeje v pest, ker je zopet zaslužil lepe desetake.

Resna je ta zadeva! Teško shaja v sedanjih časih kmet in mali posestnik. Veseli se, če mu vno grad ali sadonosnik vrže kaj sadu. A ko bi naj bil sam udeležen vsega svojega pridelka, pa so zopet prekupei, mešetarji, ki grabijo z obema rokama po tem dobičku. Ta gospodarska rak-rana se naj skuša celiti. Naše posojilnice na deželi naj raje posodijo kmetu dotične svotice, kmet pa naj s prodajo letošnjega vina, ki bo gotovo izborna, počaka, dokler ga nima — v sođu. Istotako pri prodaji sliv. Ker bo dež in toplo vreme gotovo ugodno uplivalo na kakovost sliv in ker so slive v Slavoniji in na Hrvaškem radi hude suše večinoma popadale z dreves, smemo zanesljivo upati na zelo ugodne cene.

Naj se kmečko ljudstvo pouči, da naj ne prodaja že sedaj svojih pridelkov v svojo škodo.

Za kmečke delavce.

Ne more se utajiti, da država veliko skrbi za zdrava in ceno stanovanja fabriških delavcev. Tistim podjetnikom, ki imajo delavce v stanovanju, se zniža hišno-najemninski davek. Druga določba govori, da so delavske hiše, ki jih zida kaka podjetniška družba, skozi 24 let proste davka, če deželni zbor v to dovoli. Tudi lanski zakon za oskrbovanje cenih stanovanj s pomočjo državnih podpor bo večji del koristil le fabrikantom in njih delavcem.

Nismo zavidni fabriškim delavcem, da se jim skrbi za zdrava in ceno stanovanja, ampak nasprotno, kot pristaši krščansko-socialne struje bomo vse njih težnje v tem oziru podpirali in se za-nje sobojevali. Toda mi zahtevamo ravnopravnost tudi za kmečkoga delavca.

Kmečki delavci stanujejo ali v posebnih hišicah ali pa pod istim krovom s svojim gospodarjem. Pričakovati bi bilo, da ima kmet za ta stanovanja oziroma hišice kakšne davčne olajšave, toda temu ni tako. Na eni strani država kmeta sili, da mora vso svojo zemljo pridno in z dobičkom obdelovati, ker mu svojevoljno nastavi in obdačuje čisti katastralni dohodek, na drugi strani pa mu s lišnimi davki za njegove hlap-

ce in delavce obtežuje pridobivanje kolikor možno visokih katastralnih dohodkov.

Ta davek za delavska stanovanja in hišice je tem bolj občuten in neopravičen, ker kmet nima od teh stanovanj in hišic nobenega haska, nasprotno veliko stroškov, ker mora skrbeti sam za ohranitev stanovanj in hišic, kar pri stanovanjih v mestih ni navada.

Kmečki stan cele Avstrije občuti ta davek kot veliko krivico in zahteva njegovo odstranitev. Tudi naša katoliško-narodna stranka se je pridružila temu boju. Naši poslanci so že v zadnjem zasedanju, pa tudi sedaj pod vodstvom poslanca Piškega zahtevali odstranitev hišnega davka za kmečko-delavska stanovanja in poslopja. Z zadovoljstvom imamo bilježiti, da imajo sedanji naši poslanci na vse strani pozorno oko in da se sedaj dela in bojuje za stvari, o katerih prej niti besedice nismo slišali. Brezdvomno se je politično življenje med nami v zadnjem času visoko povzdignilo.

Politični ogled.

Dne 10. avgusta. V skupnem vojnem ministruvstvu vlada kriza dalje. Odstop vojnega ministra Schönaicha je gotova stvar. — Včeraj se je vršil pogreb kardinala Grusche. Bil je zelo slovesen. — Vstaski Albanci se vračajo iz Črne gore domov. — Na Hrvaškem se vrše pogajanja med strankami za prihodnje volitve. — Nemški katoliški shod v Mogunciji se je sijajno zaključil.

Dne 11. avgusta. Poroča se, da bo stopil v pokoj tudi poveljnik generalnega štaba Conrad pl. Hötendorf, ki je hud nasprotnik vojnega ministra Schönaicha. — Turčija je dovolila, da se gradi železnica iz Srbije od Donave do Jadranskega morja. — Papežovo zdravstveno stanje se je znatno izboljšalo. — V ogrski državni zbornici se padaljuje obstrukcija. — Italija je dogradila drugi dreadnought. — Med Rusijo in Japonsko se skuša skleniti prijateljstvo. — Portugalska državna zbornica je sklenila, da se bo volil predsednik. — V Barceloni na Španskem so vzbruhnili protivladni nemiri.

PODLISTEK.

Zadnja ura v Pompejih.

(Konec.)

Kaj Fufecij se zakrohota:

„Ha, vi zajci, strahopetci!“

Takoj ga je minil smeh, ko je pričelo padati kamenje na njegovo hišo. Potres je bil hujši in močnejši, nego pred 50. leti.

Stene so se majale, stebri so pokali in pričeli padati. Kaj Fufecij je hotel ubežati. A zadel ga je na glavo kamen, da se je zgrugil polmrtev na tla. Gladijator mu je prebodl srce, da se ni dalje mučil. . . . Sužnji so zbežali na vse strani. Teofil je hotel rešiti dečka in sebe, pa je bil krepko privezan. Licinij in Celso, ki se je bil že zavedel, je prerezal vezi Teofilu z bodalom, s katerim je hotel njun oče prebosti učitelja.

Zagrabivši obadva dečka za roko, je zbežal Teofil v preddvorje. Vrata je bil že odprl vrata, in papiga, ki je drugače pozdravljala prišlece s „Salve“, je nemirno skakala po kletki.

Zagromel je grozen potres. Iz Vezuva se je vzdignil ognjen steber. Lava se je razlila kot hudournik in drvela po hribu navzdol proti mestu Pompeju.

Celso je zavpil obupano:

„V resnici je to osveta tvojega Boga! Bog kristjanov, usmili se nas!“

Teofil je takoj uvidel, da ne bode mogel uiti očitni smrti. Glavno je bilo zanj, da reši duši dečkov. In rekel je svečano v preddvorju:

„Deca moja, ni rešitve za nas. Umreti moramo. Ker sem vaju že precej poučil v krščanski veri, vesta, da sledi po časnem življenju novo, večno. Kdor veruje v Kristusa, bode zveličan na nebu!“

Dečka zakličeta enoglasno:

„Verujeva vse, kar si naju učil, dragi Teofil.

Tvoj Bog je pravi Bog, vsi bomo njemu služiti!“

Teofil reče v solzah veselja:

„Hvala ti, dragi Bog, da moj trud ni bil zastoj!“

Ali hočeta biti krščena?“

„Hočeva!“

„Pokleknita in molita!“

Vzel je vode iz mramornate posode v preddvorju in ju krstil. — — — — —

Na ulicah je bil divji stok; obupni klici meščanov so se mešali med rigom in stokom živine. Po množici je padala toča kamenja in ploha vročega pepela. Iz Vezuva je bljuvala goreča lava na tisoče metrov v višino. Nebo je bilo rdeče kot kri.

Vse je bežalo pred lavo proti gledališču, vse je bilo znorelo. Naenkrat je zarjula množica:

„Lava nam je zaprla beg!“

Smrt je bila neizogibna, groza nepopisna.

Teofil se je rinil po ulici z dečkoma in hitro stekel v preddvorje ter končno na vrt. Mirno je obstal sredi vrta, pritisnivši oba dečka na svoje prsi in ju opominjal, da priporočita Bogu svojo dušo in da naj junaško čakata na smrt. Mirno sta mala molila. — — — — —

Ko se je pomiril Vezuv, razvedrilo nebo, Pompeja ni bilo več. . . . Globoko so se pogreznili v zemljo, pokopani v kraljestvu mrtvih.

Samo en suženj je ostal pri življenju, da bode priča grozne katastrofe.

V najnovejšem času je mesto večjidel odkopano. Če greš po mestu mrtvih, prepričan se boš lahko, kako je bilo bogato in cvetoče mesto in kakšna pokvarjenost je tudi vladala v njem. Hudo je kaznoval Bog to rimsko Sodomo; v nekaj minutah je bilo pokončno cvetoče mesto.

Tako kaznuje Bog brezbožnike, nasprotno pa bdi nad pravičnimi, celi jim v zadnjih urah rane z balzomom nade v boljše življenje. . . .

Zgodovina nogavic.

Nogavicam posveča dandanes ženstvo izredno skrb in pozornost. Zlasti sedanja moda, ki ljubi ozka in kratka krila, je dvignila zanimaje za n-žne, fino izdelane nogavice, ki igrajo pri ženski obleki veliko ulogo.

Zgodovina nogavice je razmeroma malo znana. Prvotno so bile nogavice šivane iz suknja ali usnja ter so se tesno oprjemale nog. Delane so bile skupno s hlačami kot podaljšek in so imele podplate iz usnja ali ličja. Že vojaki kralja Cira, ustanovitelja perzijske države — 558—529 pr. Kristovim rojstvom — so nosili take nogavice.

Pri Rimljanih so nosile najprej ženske in samo pomehkuženi moški obveze okrag meč in nog. Še-le v 5. in 6. stoletju so se jih posluževali splošno.

Pa tudi že v srednjem veku so nosili pogostokrat take nogavice, poleg tega so se oblačili moški tudi že v šivane nogavice, ki so bile oddeljene od hlač.

Sredi 16. stoletja so začeli d-lati v Švici prve pletene nogavice. Ker so bile te nogavice navadno svilnate, so bile v tistih časih silno drage in redke.

Splošno zbuđenje je vzbujal Henrik II., ko je prišel na svatbo svoje sestre z vojvodo savojskim v svilnatih nogavicah. Še koncem 16. stoletja se je branila žena nekega uglednega politika obleči svilnate nogavice, češ, da je vendar penižna soproga, ne pa kaka razkošna gospa.

Na brandenburškem dvoru so veljale takrat nogavice kot tolika nezasišana potrata, da je dejal neki Ivan Brandenburški svojemu svetovalcu Bertholdu plem. Mandelstobu, ki je oblekel na delavnik nogavice:

„Ej, ej, Berthold, tudi jaz imam svilnate nogavice, a jih nosim samo ob nedeljah.“

Koncem 16. stoletja se je prikazala fina svilnata nogavica tudi na Angleškem. Kraljica Elizabeta je dobila od nekega trgovca svilnatih tkanin v dar par črnih svilnatih nogavic, s katerimi je imela velikansko veselje. In v čem se je kazalo to veselje? Prepovedala je vsem svojim dvornim damam, nositi take nogavice. In ko je Anglež Lee izumil stroj za izdelovanje nogavic, je kraljica Elizabeta z